

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ Г О Т О В /

42-шо (3742) №,
2025 ий 24 октябрь,
кугарня

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Книгагудыш – лудаш, модаш, тунемаш

С.А.Гордеева – 2-шо классыште тунемше
Варвара Васильева ден Анфиса Гордеева дене пырля.

Есенин, Пушкин, Барто, Сент-Экзюпери, Чавайн, Шкетан да шуко молат. Нине фамилий-влакым ик верыште вашлияш лиеш, шо-неда? Классик-шамычын возымо книгаштым йыгыре шекланенда гын, те книгагудышто улыда. Ты вер тўвыра нерген палым, калыкнан эртыме корныж нерген шарнымашым да ончыкылык нерген шонкалымашым арала, кумдан чапланыше да палыдыме автор-влакын сылнымут саскаштым перега.

Кажне ийын октябрь тылзын пытартыш шочмынжо Школ пеленысе книгагудын тўнямбал кечыже палемдалтеш. Параньга район Матародо школышто тунемше ўдыр-рвезе-шамыч ты пайремым вучат, тўшкан лудмашыш ушынышт. Йоча-влак книга-шамычым аралыме пёлемышке кажне кечын пурат. Тушто чонлан келшыше кеч-могай произведенийым муаш лиеш. Эшежым книгагудо пашасен Светлана Александровна Гордеева онгай модмашым эртарат, ончерым келыштара, шинчымашым пойдара.

– Мый библиотекарьлан 36 ий пашам ыштем. Икшыве-влакын лудаш шўман улмыштым куанен эскерем. Книгагудыш утларакие тўналтыш класслаште шинчымашым погышо-влак коштыт. Кугурак классла гыч ўдыр-рвезе-шамыч тунемме программе почеш тўрлő произведенийым лудыт, – ойла С.А.Гордеева.

Оля МАЙКОВА.

Фотом школ архив гыч налме.

Пызле аллеийым
сылнештареным,
пушентге-влакым
«эмленым».

3-шо лаштык

Образований
министр лиям
ыле гын ...

Могай янлык слон
деч виан?

5-ше лаштык

Йочалан кумылым
(эмоцийым) кўлеш
годым шылташ, шкем
кучаш молан йōсō?

6-шо лаштык

ПОДПИСКЕ

Россий мучко 2026 ийын икымше пелийжылан газет ден журнал-влаклан подпискым ыштыме тургым кая. «Ямде лий» газетлан возалташ вашкыза. Акше – 505 тенгеат 56 ыр (Марий Элыште). Индекс – П4696. Подписчик-влак коклаште потерей модышым эртарена. Квитанцийым редакцийышке колтыман.

Рекламе.

Ойыртемалтше серыш

23 ий почела Россий почто «Лучший урок письма» всероссийский йоча конкурсым эртар. Ты жапыште 2,5 миллион утла тунемше возымо мастарлыкшым ончыктен. Тений элна мучко 46 йоча да 6 туныктышо ойыртемалтынт. Нунын радамыште – Йошкар-Ола гыч Тимур Тупицин (снимкыште).

Рвезе рудоласе 10-шо номеран школышто 3-шо классыште тунемеш. Конкурслан «Есть такая профессия – Родину защищать» танасым ойырен. Серышыште ачаже, Афганистанысе боевой действиин ветеранже, нерген возен. Кугу Ачамланде сарыште кредалше кочаже да кугезе кочаж дене палдарен. Тимур ешысе талешке-влак нерген ятыр пала, нунын дене кугешна.

Оля МАЙКОВА.
Фотом еш архив гыч налме.

Российысе увер

«Географий диктант»
тунямбал акцийыш кумылан
кажне еш ушнен кертеш.
30 ноябрьыште очно тўрлő
площадкыште эртаралтеш.
Шинчымашдам онлайн тергаш
шонеда гын, 14 декабрь марте
dictant.rgo.ru сайтыште
тестым эртыман.

1-11-ше класслаште
тунемше-влак, йоратыме книга
комлан сўретым келыштарыза да
культурныймарафон.рф сайтыш
15 ноябрь марте верандыза.
Сенгыше-влакын пашашт «Яндекс
книги» сервисын книгалажым
сўрастараш тўналыт.

«Движение Первых»
кугыжаныш мер толкын
«Движение Первых» первичный
пōлка-влакым конкурсыш
ушнаш ўжеш. Йодмашым
10 ноябрь марте пуыман.
Тўрыс увер – первичка.
будвдвдвижении.рф сайтыште.

Марий Элысе увер

28 ноябрьыште «Малые
Евсеевские чтения» регион-
влак кокласе шанче-практике
конференций эртаралтеш.
Келшыше танасым ойырен,
11 ияш гыч ушнаш лиш.
Йодмашым 10 ноябрь
марте вучат.

Марий тўвыра рўдер
Марий автономный
областыым ыштымылан
105 ий теммылан пōлеклалтше
«Шочмо вер – Марий кундем»
онлайн-конкурсым эртар.
Почеламутым сылнын
лудмыдам видеош войзыза да
4 ноябрь марте колтыза. Тўрыс
увер – mari-centr.ru сайтыште.

13 ноябрьыште С.Г.Чавайн
лўмеш Калыкле книгагудышто
тунемше-влаклан «Мунло»
уш-акыл марафон эртаралтеш.
Шинчымашдам тергынеда гын,
7 ноябрь марте Марий тўвыра
рўдерын электрон почтышкыжо
йодмашым колтыман.

«Кугу перемене» – «Артекыште»

1-5 ноябрьыште «Артек» тў-
нямбал йоча рўдериште «Большая
перемена» всероссийский
конкурсын финалже эртарал-
теш. Тушко 8-10-шо класслаште
тунемше-влак ушнат. Марий
Эл гыч лу ўдыр-рвезе: Йошкар-
Оласе Бауман лицейын, 9-ше,
20-шо, 21-ше номеран Семёнов-
ко школ-влакын, Волжск оласе
4-ше да Козьмодемьянск оласе
3-шо номеран школ-шамычын,
Экономико-правовой гимнази-
йын, Шуко профилян лицей-ин-
тернатын тунемшышт – фина-
лыш лектын. Нуным снимкыште
ужыда. Ўдыр-рвезе-шамыч ты

конкурсышто мастарлыкштым
тергаш тўналыт.

Сенгыше-влаклан «Артек» рўде-
рыште канаш пүтвкым пуат. Вузыш
тунемаш пуримо годым баллым
ешарат. Тыгак пōлекым кучыктат:
8-9-ше класслаште тунемше-влак-
лан – 200 тўжем тенгем, 10-шо
классыште шинчымашым погышы-
лан – ик миллион тенгем.

Ўдыр-рвезе-шамычлан сенгы-
машым тыланена!

Людмила ГРИГОРЬЕВА ямдылен.
Фотом Марий Эл Республикысе
Образований да науко
министерствын «ВКонтакте»
тўшкаж гыч налме.

Моткоч ўшанена

Бнде кумшо ий мемнан класс вуйлатышына – руш йылмым да литературым туныктышо Эвелина Анатольевна Егорова (снимкыште). Тудо мемнам тўр-

лў могырым виянда. Каникул жапыште тўрлў вере коштыкта. Класс вуйлатышына школышто тунеммыж годым чолга юнкор лийын, «Ямде лий» газет дене пентгыде кылым кучен. Мемнама т ты пашалан кумыланда. Газетеш савыкталтше заметкына, сўретна-влакым посна альбомеш чумыра. Эвелина Анатольевна сылнымутлан шўман. Шке возымо почеламутшо-шамычым «Живые струны сердца моего» книгашке чумырен да савыктен луктын.

Класс вуйлатышына газет, книга, журнал кузе савыкталтмым мыланна ончыктынеже. Йошкар-Олашке типографийыш экскурсий дене каяш шонена. Шонымашна ала шыже каникул годым шукталтеш. Моткоч ўшанена.

*7-ше классыште тунемше-влак.
Волжский, Сотнур.
Фотом еш архив гыч налме.*

«Пызле урем»

Чакмарий селаште ик тымык вер уло. Тушко тўрлў ийготан ен-влак вашкат. Тушто чон кана. Тиде мемнан черкына. 2018 ийыште 11-ше классым тунем пытарыше-шамыч шошым черке ваштареш пызле аллеийым шындыт. Кандаш ий жапыште кушкыл-влак пентгыдемынит, вийым погеныт, сылнештыныт. Но икмынярже кошкен. Ме, 5-ше «А» классыште тунемше-влак, «Пызле урем» операцийым эртарышна (снимкыште). Шўртнў лышташан да йошкар шеран пушенге-влакын уто укшлаштым пўчкедышна, сусыр верыштым садовый вар дене йыгышна. Кошкышо кушкыл-шамыч олмеш ум шындышна да вўдым опышна.

Пашам мучашлымек, матушка шудо чай, тўрлў кампетке, печене дене сийлыш. Уремыште – шыже, а чонышто – ласкалык.

*Полина КОРОЛЕВА,
Катя ЯРМУШКИНА.
Звенигово район.*

Фотом школ архив гыч налме.

Куан увер

1-ше номеран Морко школышто тунемше-влак тўрлў конкурсышто мастарлыкшым ончыктат. Шукерте огыл «Чавайн лудмашке» ушненыт. Поро увер дене куандареныт. 8-ше классыште тунемше Максим Пименов (снимкыште) «Прозо» тагасыште сенышыш лектын. Рвезе келге шонымашан произведенийым ойырен. Сылнын лудмыж дене кажнын чонжым савырен. 11-ше классыш коштышо Ксения Дмитри-

ева «Почеламут» тагасыште икымше верым сенген налын. Тудат сылнымутын вийжым шижын мошта, артист койыш-шоктышыж дене ойыртемалтеш. Максим ден Ксениям шокшын саламлена. У кўкыштым тыланена. Марий йылмым туныктышо С.В.Никитианан йоча-влакым ямдылымыжлан кугу таум ойлена.

*Н.В.НИКИТИНА.
Морко посёлко.*

Фотом еш архив гыч налме.

Тошнер – сылне вер

Тошнер ялна чодыра коклаште верланен. Кенежым кайык-влак сылне мурышт дене куандарат. Шыжым тўрлў вургеман пушенгыла кумылым савырат. Чодыра саскалан, понгылан поян. Ме еш дене пўртўсыш лекташ, канаш йўратена. Тений тўрлў понгым погенна. Пырля эрыктенна, мушкына. Авам телылан банкылаш оптен. Ме шуко ямдыленна, кочкаш толза.

*Полина МАЙКОВА.
Волжский район.*

Ме шарнена! Ме кугешнена!

2025 ий – Шочмо элым аралышын идалыкше.

Сенгымашым лишемден

Тений Кугу Ачамланде сарыште Сенгымашлан 80 ий темын. Авам могыр гыч кугезе кочамат сенгымашым лишемдаш полшен. Тихон Константинович Орехов 1909 ий 29 июньшто Кўанэгер ялеш шочын. Кочана сарыш икымше кечылаштак каен. Ялеш пелашыже да кум йочаже кодыныт. Тихон Константинович 324-ше инженерно-сапёрный батальонышто, 62-шо инженерно-сапёрный бригадыште, 4-ше гвардейский стрелковый корпусышто лийын. Кочамым уста сапёр семын акленит. Тудо Сталинград, Кёнигсберг да моло ола-лам утарымаште кредалын. Берлин марте шуын. Родо-тукумем архив документлам муын. Тушто ятыр подвигше нерген раш возалтын. Кугезе кочам Йошкар Шудыр, I да II степенян Кугу Ачамланде сар орден-влак, «За оборону Сталинграда» медаль дене палемдалтын.

Сар пытымеке, Тихон Константинович шочмо ялышкыже герой семын пörтылын. 1993 ий 8 майыште ўмыржō кўрылтын. Кугезе кочам нерген эре шарнаш тўналына.

*Роман КОРНЕВ.
Татарстан, Агрыз, Буйто.*

Палаш онай

• Кугу Ачамланде сар годым 60 тўжем наре пий тушман ваштареш кредалын. 168 пий отряд лийын. Нуно тўрлō сомылым шуктеныт.

• Правительствын кўштымыж почеш, Ленинградыш ныл вагон пырысым конденит. Блокаде годым тушто коля ден куголя чот

пошеныт улмаш. Пырыслан шарныктышым шогалтеныт. Тиде Елисей ден Василиса пырыс-

влак улыт.

Шергакан сўрет

19 октябрыште йоча-влак ачаштым пайрем дене саламленыт, пōлекым кучыктеныт. Но кызытсе пагытыште ожо йоча ачаж пелен лийын, ваш шинчын мутланен огеш керт. Тудо специальный сарзе операцийыште эрык илышна верч кредалеш. Садлан ме, икымше классыште

тунемше-влак (снимкыште), СВО-шко изирак пōлекым ыштен колташ кумылангына. Сўрет гоч шонымашнам, поро тыланымашнам тўрысnek ончыкташ тыршенна.

*Елизавета БИРЮКОВА.
Морко, Арын.
Фотом школ архив гыч налме.*

Герой изам

Шочмо элым, калыкым аралаш – кугу чап да кугешнымаш. Кызыт Андрей изам специальный военный операцийыште кредалеш. Тудлан улыжат – 26 ий. Кужэнер районысо Пургак ялеш шочын. 1-9-ше класслам Шўдымарий школышто тунемын. Тунамак сарзе корным ойыраш шонен. Школ деч вара Оршанке посёлкысо шуко профилян колледжыш физкультур пōлкаш тунемаш пурен. Спорт дене пенгыде кылым кучен, тазалыкшым эскерен. Колледжым чыла «визытанлан» тунем пытарымеке, Санкт-Петербург олase Михайловский академийыште ныл ий шинчымашым поген. Вара тудым Владикавказыш колтеныт, пел ий

гыч – специальный сарзе операциейыш. Изамлан 291-ше гвардейский артиллерийский бригадын лейтенантше званийым пуэныт. Мыланна сарзе корныж нерген нимом ок каласкале. Лач шкеж да йолташыже-влак дене кылдалтше онай тат дене веле палдарен.

Андрейлан «За отвагу» ден Суворовын медальже-влакым кучыктеныт. Изам дене моткоч кугешнем. Шочмо кундемыш таза капкылан пörтылмыжым еш дене вучена. Пуламыр жап вашке пыта, да тыныс кава йымалне куанен илаш тўналына манын ўшанена.

*Надя КАЗАКОВА.
Кужэнер, Шўдымарий.*

Эчукын дневникше

Шочмо

Мый спортым йоратем. Образований министр лиям ыле гын, физкультурым тун предмет радамаш пуртымо шотышто пунчалым вигак луктам ыле. Мом ойлаш, тачысе кечымат мый куржталмаш гыч тунгалым. Мален кодмемлан кора школыш мардеж деч писынрак чошаш логале.

Кушкыжмо

Урок деч вара ушкал кутум вашлияш кайышым, но йоча-влак модмашке ушнышым.

Вот азап! Ушкал йомын! Зорюкым Михаил Ивановичын пакчаштыже верештым: ковыштам кочкеш ыле... Эрла школ директор шкеж деке уйжеш гын, Зорюк дене пырля каяш ала-мо...

Вургече

Биологий урокышто кол-влакым тунемна. Могай гына кол уке улмаш! Таисия Борисовна «Кол Антарктиде воктенат илен кертеш» мане. Молан вара мемнан изи купышто ужава-влак веле торштылыт?

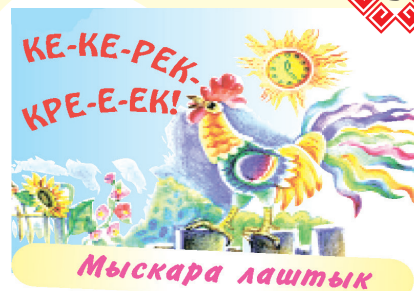

Изарня

Марий литератур урокышто «Йолагай ден Пулагай» почеламутым лудна. Нунын канашыштым илышыште терген ончаш шонышым. Олмапу йымаке возым да ятыр жап кийышым. Могай олма! Кылмен да норен пытышым. Тиде тат гыч Йолагай ден Пулагайын канашыштым нигунам ом колышт!

Кугарня

Таче кочмыверыште дежурный лайна. Каструль-влакше могай кугу улыт! Тушко мыят шындем докан. А кочкаш шолташ мыняр паренгым, кешырым, ушменым эрыктыман! Вес ийын школ пакчаште пашам чот ышташ логалеш.

Шуматкече

Кечывал деч вара кол кучаш кайышым. Иктымат кучен шым керт! Кол-влак ну чот чоя улыт! Эныремым почышт дене лумын тарватат, йылым йылт кочкын пытарат. Эше, игылтын, вуд йымач торштен лектыт, пуйто шинчашкем ончен воштылыт...

Рушарня

Таче футболла модмаште сенгышыш лекна. Сеналтше команде моткоч шулыканын. Рвезе-влак коклаште шинчыше Василий санга йымач мече умбак ятыр жап ончен шинчыш. Кенета «Шорын мече!» манын кычкыра-лын, уло вийже дене чумал колтыш. Мече ялысе тувыра порт окнашке чонештен пурыш. Янда пудыргымо йук уло уремлан шергылте. Мечы-жак шорын мо вара?

Катя СЕРГЕЕВА.
Сурет-влакым нейросеть
полшымо дене ыштыме.

Кум слон

Нылымше урок пытыш. Весылан ямдылалтына. Воктекем Вачий лишеме да йодеш:

– Туняште ко эн вянь, палет мо?

– Айдеме, – вачештышым.

– Уке....

– Айдеме деч вяньрак мо уло? – орын йодам.

Мутланымашна уло клас-сым авалтыш, чыланат учашаш пижыч.

– Лев, – пелештыш Миклай.

– Маска! – кычкырале Маша.

– Уке, тудо огыл. Носорог эн вянь, – ойла Йогор.

– Ойлыштит. Могай носорог? Эн вянь слон, – мане Вачий.

Вачийын вашмутшо чыла-лан келшыш, а мый умбакыже учашымашым шуйынем. Тудым сенаш кулеш!

– А мый слон дечат вяньым палем, – маньым.

– Лийын ок керт! – учаша Вачий.

– Эше кузе кертеши! От ушане?

Мемнан йыр удыр-рвезе-влак погынышт. Нунылан онай: ко сенгышыш лектеш?

– Слон деч вяньже мо вара? – йодо Вачий.

– Туткын колышт, умырет мучкылан шарнен код. Слон деч вяньрак кум слон улеш!

Вячеслав СМЕРНОВ.

Лена кинотеатрыш пура да йодеш:

– Билет мыняр акаш?

– Кокишудо тенге.

– Мыйым шудо тенгелан пуртыза, ик шинчамжым кумем.

– Саша, пий нерген сочинениет Алёша изатын возымыж гаяк, – ойла туныктышо.

– Мемнан когыньнан – ик пий.

– Ковай, тый кампеткым йоратет? – йодеш Мику.

– Уныкам, мыйын пужемжат уке, – вачешта кова.

– Тугеже модмешкем кучо.

Ача ден эрге курыкыш кузеныт.

– Эргым, ончал ерге могай мотор коеш, а чодыраже-е-е... – ойла ача.

– Ачай, улныжко тынар сылне гын, меже молан кузенна?

Ўдыр-рвезе-влак писын нелеш налып, шортыт, сырат, икте-весе коклаште умылыдымаш лектеш. Молан тыге лиеш? Ача-ава-шамыч тыгодым шкем кузе кучышаш, икшывыштаан кузе полшышаш улыт? Тидын нерген Йошкар-Ола гыч психолог, гештальт-терапевт А.В.Каяткина (снимкыште) дене мутланышна.

– Любовь Вячеславовна, йоча да подростко-влаклан ике кумылыштым (эмоцийым) кӱлеш годым шылташ, шкем кучаш молан йӱсӱ?

– Шкем кучен мошташ тунемаш шуко жап кӱлеш. Ача-ава, воспитатель, туныктышо-влак полшышаш улыт. Икшыве дене кумыл нерген мутланыман, тӱрлӱ правилан модыш дене модыктыман, шкем кучаш туныктышо техникке дене пайдаланыман. Кум-ныл ияш йоча кузе коймыжым изиш гына умыла. Куд-шым ияш годым саморегуляций виянаш тӱнгалеш. Подростко-влак шукуж годым шкем кучен моштат, но южгунам тидым ышташ нелырак.

– Ача-ава изиш пенгыдынак ойлат гын, шукуштык вигак нелеш налып. Тыге ынже лий манын, нуным кузе чын куштыман але нелеш налып гын, мом ыштыман?

– Кажне йоча, кугыенат вес енын иктаж-мом ойлымыж годым мутым гына огеш кол, эше могай кумыл дене каласымыжым шижеш. Шукуж годым ме чонлан келшыдыме шомаклан огыл, кузе пелештымылан нелеш налына. Кӱлан чӱчкыдын кугу йӱкын ойлат, тудо икмыняр жап гыч нелеш налым чарна. А кӱ дене лыжган мутланат гын, пенгыдынак ойлымылан кумылжо вигак вашталтеш. Йоча-влак тӱрлӱ улыт,

Йочан кумылжо тӱрлӱ

садлан кажныжын койыш-шоктышыжым шотыш налын кутырыман. Кеч-могай пенгыде ойым кӱлешан интонаций дене каласена гын, йоча умыла, да кумылжат ок воло. Икшыве мемнан ой дене огеш келше гын, тидын нерген мутланыман. Южгунам, чынжымак, йочалан пенгыдын каласаш кӱлеш. Тудо ача-аван ойышт тӱнманын палышаш.

– Икшыве-шамыч сешалтыт, уда отменкым налып, йолташыштык дене сырат але вес нелылык лектеш гын, шинчавӱдым йоктарат. Ача-ава-влаклан шортмыштым чарыман?

– Йоча иктаж-молан кӱра шортеш гын, чарыман огыл. Тыгодым шагалрак мутым ойлыман. Тӱнжӱ – пелен лийман. Ӧнда лыкта гын, ӧндаман. Шортын чарнымекше, чоным корштарыше ситуаций нерген мутланаш, кумылжо нерген йодаш келшен толеш. «Молан адак шортат?! Шортметым чарне!» манына гын, вескана тудо «петырналтеш» да нимом огеш каласе. Садлан кумылым нӱлтышӱ шомакым икшывылан чӱчкыдынак ойлыман.

– Южо ситуаций годым икшыве-влак истерикым тӱнгалыт. Молан тыге лиеш, кузе чарыман?

– Йоча кычкыраш, шорташ тӱнгалмеке, ача-ава лыпландарышаш. Мутлан, тыге йодман: «Метланет модышым налын огынал, садлан сыренат?» Тыгодым икшыве кугыеннын умылымыжым шижеш. Йоча изирак ийготан гын, тудлан иктаж-мом онгайым ончыкташ але каласкалалш лиеш. Лыпланыже манын, ӧндамаш, вӱчкалташ, пырля шӱлаш (нергоч южым налаш да умша гыч лукташ) келшен толеш. Икшыве иканаште лыпланен ок керт, тидлан жап кӱлеш. Йочан истерикыж годым «Мый тыйым уремыш луктын колтем», «Вес енлан пуэм», «Мыланем тыгай йоча ок кӱл» манын нигунам ида ойло. Чонжо лыпланымеке, мутланаш кӱлеш.

– Подростко ийготышто эмоций молан поснак кугу?

– Ты ийготышто организмште

да психикыште гормон дене кылдалтше вашталтыш виянеш. Тестостерон ден эстрогенын уровенышт кӱзен кая. Тидын дене йоча-влакын кумылышт да койыш-шоктышышт кылдалтыт. Вуйдорыкысо южо ужаш эше виянын шуктен огыл, садлан кумылым «шылташ» неле. Ешыште икшыве энгертышым ок шиж гын, эмоцийым кучаш эшеат нелырак.

– Йочан кумылжым аклыман. Но эре тудын семын ышташ ок лий. Тыгодым ача-авалан кузе полшыман?

– Йоча да ача-ава кокласе кыл вертикальный. Икшыве изи, а ача-ава кугу улыт. Кӱ кугурак, тудо чыламан мутым куча. Йоча шонымашыже, кумылжо нерген каласен кертеш. Ача-ава-влак тидым шотыш налып, но иктешлымашым садак кугыен-шамыч ыштат. Йочан шонымашыже нунын деч йӱршын ойыртемалтеш гын, молан тыгай пунчалым лукмышт нерген радам дене умылтарышаш улыт. Икшывым ончен-кушташ ныжылге кумылан, умылышо да полшышо лийман. Кӱлеш годым пенгыдылык нергенат мондыман огыл.

Христина АЛЕКСАНДРОВА
мутланен.

Фото геш архив гыч налме.

• Ушан ой •

Йочан чонжо воштончыш гай. Осалат, сайжат тудын чонышкыжо пеш перна. Сай пашам эре ужеш – мотор чонан лиеш, уда пашам гына ужеш – осалан тунемеш...

М.ШКЕТАН.

Кушкыл ден янлык тўня

Каныш годым авам да шольым дене пырля Озан оласе зооботанический садышке экскурсий дене миенна (снимкыште). Тудо Европышто эн тошто зоопарклан шотлалтеш. Лач тушто веле кушкыл ден янлык-влакым иквереш верандыме. Тидлан тўналтышым профессор Карл Фукс ыштен. Озангесе университет воктенысе теплицышке тўрлө кушкылым чумыренит. 1920 ийыште янлык-влакым веранденит. Эн ондак пире ден йўксым конденит. Кызыт тушто 27 тўжем янлык ила да шукужым Йошкар книгашке пуртымо. Зоопаркыште зебрым, верблюдым, слоным, маскам ужашиеш. Янлык ден кайык-шамыч посна пўлкалаште илат. Тушто жапым пайдалын эртараш лиш.

Рома МАСЛЕННИКОВ.
Йошкар-Ола, 30-шо номеран школ.
Фотом вш архив гыч налме.

Кокымшо кинде

«Паренте – кокымшо кинде», – маныт. Ме тушеч тўрлө кочкышым ямдылена. Садлан шуко тўрлө урлык парентгым шынденна. Ик ийын ик урлык сайын шочеш гын, вес ийын – весе. Южыжо каже ийын лектыш дене куандара. Мый тўрлө фигурым ушештарыше парентгым кычалаш йўратем. Лумьен, шўм, маска да молат вашлиялтыныт. Нуным поделкым ышташ кучылташ лиш.

Ксения СТОЛЯРОВА.
2-шо номеран Морко школ.

Пеледыш коклаште

Шошым школыштына мотор деч мотор пеледыш-влакым шынденна. Кенеж гоч йырангыште шўкшудым кўрынна, вўдым шавенна. Эртен кайыше каже еным нуно моторлыкышт дене куандареныт. Теве ме, кок Федя (снимкыште), ты мотор кушкылын нўшмыжым вес ийлан шапашлена. Тек школна пеледыш коклаште эшеат сылнын коеш.

Федя АЛЕКСАНДРОВ.
Морко, Арын.
Фотом вш архив гыч налме.

Лишыл йолташем

Мыйын йолташем – Камилла. Мыйын шонымаште, келшымашна пенгыде. Йочасад гычак йолташ ўдыр улына. Кызыт ик классыште тунемына. Икте-весеынам умылена. Тудо мыланем пеш

лишыл. Садлан икте-весе кокласе вашкылым мый чот аралем. Умылем: келшымашна лушка гын, тудым янда гай уэш ушаш ок лий.

Камилла ТИМОФЕЕВА.
Морко, Коркатово

Палаш онай

Кожвонго

Марий чодыраште тўрлө понго шочеш. Мутлан, кожвонгым налаш. Тудын нерген ме теве мом палена:

- тиде понгым айдеме веле огыл, янлык, шукшат йўратат;
- кожвонго кок тўрлө уло. Иктыже кожлаште шочеш, весыже – пўнчерлаште;
- тиде понго тўшкан шочеш;
- витаминлан поян;
- кожвонгым июль гыч октябрь марте погат.

М.ШКЕТАН ЛҮМЕШ МАРИЙ КУГЫЖАНЫШ ДРАМЕ ТЕАТР

31 октябрь 18:00
1 ноябрь 16:00

КАЧЕ ПАЗАР ПРЕМЬЕР

Н. Гоголь Комедий

0+

Марий Эл Республикасы
«Марий Эл»
увер агентстве» КАУ.
Директор –
Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тўн редактор –
А.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикасы Тўвыра,
печать да калык-влакым пашашт
шотышто министерстве,
Марий Эл Республикасы
«Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл
Республикасы «Марий Эл»
увер агентстве» КАУ,
424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше
идалькыше урем, 20-шо порт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийште
погымо да верстатлыме,
«Марий Эл Республикасы
Правительствын
типографийже» ООО-што
ямде оригинал-макет гыч
савыктыме.
Типографийын адресше:
424000, Йошкар-Ола,
Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пуйымо жап –
14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын
шонымашышт тўрлө лийын кертят.
Серыш-алак мўнгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

Газетым Кыл, информационный
технологий да массовый
коммуникаций сферым
эскерыме шотышто
федеральный службын Юл кун-
дем федеральный округысо
управленийыштыже
регистраватыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404,
2023 ий 22 сентябрьыште пуйымо.

У конкурс

Ангелина КУРОЧКИНА.
Виче күндем, Вүрзым ола.

Ярослав ВАСИЛЬЕВ.
Морко посёлко.

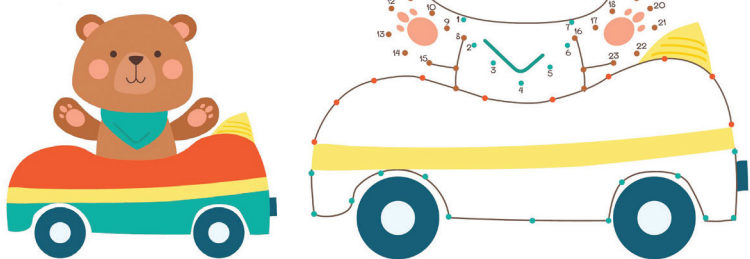
Екатерина ЕРМАКОВА.
Марий Турек, Кугу Нольо.

Викторине

Марий книга савыктышлан – 100 ий

1. Марий книга савыктышым ышташ пунчал кунам лектын?
2. Марий калыкын книгаж нерген могай ой лийын?
3. Марий савыктыш рүдолаште кунам пашажым тўналын?
4. У тўнеж кузе маналтын?
5. Вуйлатышылан кўм шогалтенет?
6. Издательствын савыктыме икымше книгаже могай лийын?
7. Кызытсе книга савыктыш кузе маналтеш?
8. Кў вуйлата?

Вячеслав СМЕРНОВ ямдылен.

Янлык, кайык-влакым
келшыме цифр
дене ушыза.Келшыме
ўмылым муза.Сўретым ончен,
цифр-влакым ушыза
да чиялтыза.

Шотлыза

